

AEQUITAS

INTERNETOVÝ ČTVRTLETNÍK NEJVYŠŠÍHO SOUDU

Nejvyšší soud v době vyhlášeného nouzového stavu nepolevuje, i nadále se snaží rozhodovat standardní počty řízení, soudci a asistenti se museli adaptovat na větší podíl práce z domu

Soudce David Vláčil: Přivítal bych, a to díky vlastní zkušenosti, pokud by součástí přípravy na jednotlivá právníková povolání byla povinná stáž v rámci jiných profesí

Profesor Pavel Šámal vedl Nejvyšší soud jen polovinu funkčního období, pro které byl jmenován

Návštěva předsedy Nejvyššího soudu Nizozemska Marteena Feterise v Brně

Právník roku 2019: Soudci Nejvyššího soudu získali hned tři významná ocenění

Jak správně požádat o informaci podle zákona č. 106/1999 Sb. Mnohá řízení to významně urychlí, někdy by namísto žádosti stačilo zadat jednoduchý dotaz do internetového vyhledavače

ÚVODNÍ SLOVO vedoucího redaktora

Nejsme v první linii. Přestože riziko nákazy virem SARS-Cov-2 podstatně ovlivňuje též chod soudnictví, snaží se Nejvyšší soud i v těchto dnech a týdnech plnohodnotně vytvářet to, co se od něj očekává. Uvědomuje si, že lékaři, prodavači i lidé dalších profesí, jsou denně vystavováni mnohem většímu riziku nákazy než soudci, asistenti a soudní administrativa. Navíc, už z principu, je rozhodovací činnost senátů Nejvyššího soudu odlišná, než u soudů prvního stupně a soudů odvolacích. Veřejná zasedání se u Nejvyššího soudu i za normálního stavu nařizují jen několikrát do týdne, navíc jsme v minulých týdnech přistoupili na doporučení Ministerstva spravedlnosti a veřejná zasedání, která se dají odložit na později, budou nařizována pravděpodobně až na květen anebo červen.

Nejsme v první linii, přesto jsme i my pochopitelně přijali mnohá bezpečnostní opatření, abychom chránili navzájem své zdraví a také zdraví všech, kdo nás z jakýchkoli důvodů musí v budově navštívit. Soudci, ale i další zaměstnanci soudu, se i přesto snaží vykonávat stejné objemy práce jako doposud. Dílčí statistiky konstatují, že se to oběma kolegiím Nejvyššího soudu zatím daří. Mnozí se o to v zájmu zachování co nejvyšší bezpečnosti snaží z domu. Práce z domu není pro soudce a zaměstnance nic nového, díky dálkovým přístupům do řady databází takto pracovali už v minulosti, třeba o víkendech. Ano, nyní se tento způsob práce nebyvale rozšířil. Měli jsme v úvodních dnech po vyhlášení nouzového stavu i problémy s připojením, které nebylo do té doby nikdy tak zatíženo. Jsme napojeni na servery Ministerstva spravedlnosti, které na to ale velmi rychle zareagovalo a takřka ze dne na den posílilo technickou podporu, zapojilo hned několik nových severů. A obratem to bylo znát.

Nejme v první linii. Nepečujeme o nemocné, neriskujeme přímo ve styku s nimi své vlastní zdraví a životy. I přesto je třeba poděkovat všem, kdo se v této těžké době dokázali přizpůsobit novému stylu práce. Nejvyšší soud tak může na veřejnost vyslat signál, že přestože by snad bylo možné omezit práci s odvoláním se na bezpečnostní rizika, nikdo z nás se k tomu neuchýlil. Stále tady jsme, abychom sloužili veřejnosti, aby naše senáty spravedlivě a v přiměřené době rozhodovaly a přispívaly k tomu, že Česká republika se s krizí vypořádá co nejdříve a se ctí.

Pomalou se díváme i do budoucnosti. Už nyní se nahlas debatuje o tom, kolik pandemická krize vyvolá nových soudních sporů. Pracovněprávních, sporů o náhradu škody, o náhradu ušlého zisku, možná se budou lidé navzájem domáhat odškodnění za to, že je někdo nakazil, atd. Nejvyšší soud jako sjednocovatel judikatury je připraven sehrát v nich roli, která se od něj očekává.

Přestože je letošní první číslo AEQUITAS zcela pochopitelně zčásti věnováno nebezpečí z nákazy SARS-CoV-2, tomuto tématu se věnujeme jen v nezbytně nutné míře. Koneckonců, jak jsem naznačil, i v budoucnu v nás bude toto téma dlouho ještě rezonovat. AEQUITAS se už od počátku snažil působit na veřejnost magazínově, pohodově, optimisticky, někdy také jako pomocník a rádce. Nechceme se od toho odchýlit, proto Vám na následujících stránkách představíme mj. nového soudce našeho civilního kolegia JUDr. Davida Vláčila, připomeneme si v souvislosti s návštěvou předsedy Nejvyššího soudu Nizozemska Maartena Fetesise v Brně dlouholetou spolupráci nejvyšších soudů obou zemí, upozorníme na zbytečné chyby, kvůli kterým si žadatelé nevědomky komplikují vyřízení svých žádostí o informace podle všeobecně známé „stošestky“, pohlédneme do tváří oceněných soudců Nejvyššího soudu, kteří jsou za rok 2019 nositeli prestižních ocenění ze soutěže Právník roku. A připomeneme si také osobnost profesora Pavla Šámala, který Nejvyšší soud vedl uplynulých 5 let a v únoru letošního roku byl na Pražském hradě jmenován soudcem Ústavního soudu.

Přeji Vám pohodové čtení
Petr Tomíček, vedoucí redaktor AEQUITAS

Foto na titulní straně: Látkové roušky jako ochrana před nebezpečným virem SARS-CoV-2. Symbol jara 2020. Právě těchto 100 roušek, které se podařilo Nejvyššímu soudu získat od dodavatele Lůžkoviny Brno, s.r.o., jenž ze dne na den uzpůsobil kvůli pandemii svůj výrobní program, umožnilo Nejvyššímu soudu bez vážnějších omezení pokračovat v prvních dnech pandemie v rozhodovací činnosti.

NEPOLEVUJEME, NEJVYŠŠÍ SOUD SE SNAŽÍ I NADÁLE PLNIT ÚKOLY, KTERÉ JSOU MU ZE ZÁKONA SVĚŘENY

Nejvyšší soud i v době vyhlášeného nouzového stavu dál pokračuje ve své práci bez výraznějších omezení. Senáty obou jeho kolegií nepolevily a rozhodují obdobné počty věcí, jako za běžného režimu. I když musel i Nejvyšší soud přistoupit k odkladu některých dříve plánovaných aktivit, které nebyly nevyhnutelně nutné, to nejdůležitější – rozhodovací činnost, zvládá prozatím bez viditelných obtíží. Soudci i asistenti se rychle přizpůsobili novému režimu, který představuje o mnoho větší podíl práce z domu, úplná novinka to pro ně ale není. V té souvislosti je třeba poděkovat Ministerstvu spravedlnosti za poměrně rychlé navýšení technických kapacit pro vzdálené, mimokancelářské, online přístupy do justičních databází a správcům některých komerčních databází judikatury a komentářové literatury (Wolters Kluwer, C. H. Beck) za jejich bezplatné uvolnění pro potřeby všech.

UPOZORNĚNÍ!

Vážení návštěvníci,

vzhledem k nouzovému stavu vyhlášenému Vládou ČR v souvislosti s nálezem SARS CoV-2 přijal Nejvyšší soud zvýšená bezpečnostní opatření. Ještě před vstupem do budovy prosíme, **zvažte, zda Vaši věc nelze vyřídit bezkontaktně** například prostřednictvím podání do datové schránky, písemně poštou, nebo prostřednictvím některého z níže uvedených kontaktů.

Elektronická podání jsou Nejvyšším soudem přijímána ve standardním režimu, tzn. nepřetržitě. **Osobní podání** jsou možná pouze **v pondělky a středy od 8:00 do 11:00**, a to v návaznosti na rozhodnutí vlády ČR o zákazu volného pohybu osob, které je platné od 16. 3. 2020.

Kontakty:

Telefonní číslo: +420 541 593 111
Fax: +420 541 213 493
ID datové schránky: kcca09t
E-mail: podatelna@nsoud.cz
Adresa: Nejvyšší soud, Burešova 20, 657 37 Brno

V případě, že se i přesto rozhodnete k návštěvě budovy, je potřeba bezvýhradně respektovat pokyny příslušníků justiční stráže. Ta je oprávněna provést orientační měření tělesné teploty bezkontaktním teploměrem.

Děkujeme za pochopení.

Navenek nejcitelněji se projevila pandemická krize v činnosti Nejvyššího soudu tím, že částečně omezil styk s veřejností. Pro osobní podání na podatelně vyčlenil jen dva dny v týdnu, a to pondělky a středy vždy od 8.00 do 11.00 hodin. Co se týče elektronických podání anebo poštovních zásilek, pak funguje podatelna Nejvyššího soudu v běžném režimu. Foto je pořízeno z oznámení na vstupních dveřích soudu.

Titulní stránka AEQUITAS 1/2020 ukazuje prvních 100 roušek, které pro své zaměstnance pořídil Nejvyšší soud v prvních dnech po vyhlášení všeobecné povinnosti roušky na veřejnosti nosit. Na této fotografii se pod šňůrkami ukrývají další bavlněné roušky, ze kterých jsme dokonce mohli solidárně půjčit 100 ks kolegům z Ústavního soudu.

Takto se v případě potřeby schází Krizový štáb Nejvyššího soudu. V čele místopředseda Nejvyššího soudu JUDr. Roman Fiala, který jednání řídí.

I když byla dezinfekcí, rouškami a respirátory přednostně zásobována zdravotnická zařízení, s několikadenním odstupem začalo i Ministerstvo spravedlnosti dodávat ochranné pomůcky na jednotlivé soudy. Takto vypadala první dodávka dezinfekce pro potřeby Nejvyššího soudu.

Postupně se vedle dezinfekce podařilo Ministerstvu spravedlnosti obstarat pro jednotlivé soudy v České republice také jednorázové roušky.

Kvůli nedostatku roušek a respirátorů bylo potřeba v České republice v minulých týdnech občas notně improvizovat. Mediálně prezentovaný „vynález“ rektora ČVUT Vojtěcha Petráčka na výrobu masky z PET lahví a těsnění do dveří vyzkoušeli i někteří zaměstnanci Nejvyššího soudu.

ROZHOVOR

DAVID VLÁČIL

„Přivítal bych, a to díky vlastní zkušenosti, pokud by součástí přípravy na jednotlivá právníká povolání byla povinná stáž v rámci jiných profesí.“

JUDr. David Vláčil

Vystudoval Právnickou fakultu Univerzity Karlovy v Praze. V letech 2001 až 2002 působil jako justiční čekatel Městského soudu v Praze. V roce 2002 se stal soudcem Obvodního soudu pro Prahu 3. V roce 2010 byl jako stážista na půl roku přidělen k Ministerstvu spravedlnosti, kde byl zařazen do odboru dohledu. Rovněž se účastnil zahraniční stáže ve Spolkové republice Německo a Velké Británii. Od roku 2014 působil jako soudce Městského soudu v Praze. Soudcem Nejvyššího soudu se stal 1. 1. 2020.

Pane doktore, v minulosti jste prošel všemi stupni soudní soustavy. Na počátku své profesní dráhy, těsně po studiu, jste však začínal v advokacii, v roce 2010 jste krátce působil na ministerstvu spravedlnosti. Znamená to, že funkce soudce pro Vás nebyla celoživotním cílem anebo snem?

Moje profesní dráha měla původně začít na Státním notářství pro Prahu 3, které tehdy sídlilo v budově soudu, kam jsem chtěl jít si na prázdniny po úspěšném složení maturitní zkoušky přivydělat a zúčtovat psaní na mechanickém stroji, které jsme si všichni povinně osvojovali ještě na gymnáziu. Nicméně vešel jsem do špatné kanceláře a místo na notářství jsem skončil – s přestávkami – na více než 20 let, u Obvodního soudu pro Prahu 3 (smích). Nejprve jako zapisovatel a po studiích na právnické fakultě pak jako soudce. Bylo to velmi příjemné období, ze kterého

mi dosud zůstalo několik dobrých přátel. I krátké předchozí expozé v advokacii beru jako velmi cennou zkušenost, soudce by měl vědět, jaké je to stát na druhé straně soudní katedry. Osobně bych považoval za přínosné, kdyby v rámci přípravy na jednotlivá právníká povolání byla, jako je tomu v některých sousedních zemích, po určitou dobu povinná stáž v rámci jiné profese. Tedy, že by si například advokátní nebo notářští koncipienti vyzkoušeli po dobu několika měsíců, jak to chodí u soudu a naopak justiční čekatelé a asistenti se seznámili s advokací nebo notářstvím. Rovněž má pozdější stáž na někdejší odboru dohledu Ministerstva spravedlnosti byla spíše doplňkem k činnosti soudce. Měl jsem možnost poznat z blízka i činnost ústředního správního orgánu, která se ze své podstaty zcela odlišuje od každodenní práce soudce.

JUDr. David Vláčil s rodinou rád cestuje

Neměl jste pro volbu soudcovského povolání v okolí nějaký vzor, myslím tím zejména v rodině?

Pocházím ze středostavovské rodiny, která měla blízko spíše k umění, než k právu. Teď jsem si po mnoha letech na rodinném hrobu povšiml i méně čitelných nápisů: prapradědeček byl advokát a poslanec na Říšském sněmu a jeho otec, rovněž právník, byl starosta tehdejšího Karolientalu, dnešního pražského Karlína. To, že jsem se dostal k soudu, byla víceméně náhoda, které ale dodnes nelituji.

Ze své vlastní zkušenosti vím, že se na odbor dohledu Ministerstva spravedlnosti často obrací stále stejní nespokojení účastníci (anebo strany) řízení. Je tomu opravdu tak anebo jsem získal tuto zkušenost při své občasné komunikaci s tímto odborem jen náhodou?

Ne, tak jako justice přitahuje mnoho lidí, kteří se potřebují stůj co stůj soudit, tak obdobně i Ministerstvo spravedlnosti někteří vnímali jako místo, kde je možné projevit nespokojenost nad prací soudů a soudců. Nad některými stížnostmi se bylo možno zasmát, jiné naopak vypovídaly o zvláštních povahových vlastnostech jejich pisatelů. Musím však uvést, že úředníci Ministerstva spravedlnosti nijak do nezávislého rozhodování soudů nezasahovali a soustředili se jen na prověřování průtahů v řízení a nevhodného chování soudních osob.

Působíte u senátního oddělení občanskoprávního a obchodního kolegia č. 30, což je jedno z nejvytíženějších soudních oddělení Nejvyššího soudu. Kolik věcí máte aktuálně jako soudce zpravodaj přiděleno?

Nyní se mi podařilo snížit počet nedodělků na úroveň asi 30 nevyřízených věcí.

Agendy, které u Nejvyššího soudu podle rozvrhu práce řešíte, tedy např. spory o náhradu škody a nemajetkové újmy způsobené při výkonu veřejné moci podle zákona č. 82/1998 Sb. anebo dovolání ve věcech, ve kterých se má v dovolacím řízení řešit otázka aplikace evropského procesního práva, případně místní příslušnost soudů podle přímo použitelných předpisů práva Evropské unie, jsou agendami, ve kterých jste rozhodoval i u Městského soudu v Praze?

S agendou sporů o náhradu škody uplatňovaných proti státu jsem se po pravdě setkal až u odvolacího soudu a největší inspirací pro mne byly vedle cenných rad zkušenějších kolegů především rozsudky některých přemýšlivých soudců z těch obvodních soudů v Praze, kde se tato agenda koncentruje. Jde o spory, které jsou typické pro hlavní město, kde sídlí téměř všechny ústřední orgány státní správy. Specializované spory s cizím prvkem jsem naopak soudil dlouhou dobu na soudu prvního stupně,

bylo psaní komentáře, jak se říká, na zelené louce. Každé psaní právních komentářů je časově samozřejmě náročné, nejen pro nároky právní terminologie, ale i pro potřebu seznámit se s teorií a judikaturou, má-li komentář vskutku sloužit čtenáři a odpovídat na otázky, které ne vždy jednoznačná právní úprava přináší.

Už předtím, než jste nastoupil natrvalo k Nejvyššímu soudu, jste byl v Brně soudcem stážistou. Vyzkoušel jste si tedy jako člověk s trvalým bydlištěm v Praze pravidelné dojíždění na Moravu. Jak složité to pro Vás je? Předpokládám, že jezdíte autem?

Vzhledem k opravám dálnice D1 dávám přednost cestování vlakem, i když i to s sebou někdy nese otazníky nad tím, s jakým zpožděním a zda vůbec dojedete do cílové stanice (smích). Víím, že někteří kolegové dojíždějí do Brna z destinací časově ještě náročnějších, nechci si proto stěžovat. Nejsložitější na práci ve vzdáleném městě je získat podporu rodiny, čímž alespoň touto formou za ni děkuji své manželce i dětem.

U Nejvyššího soudu pomáhají soudcům civilního kolegia zpravidla dva až tři asistenti. Vy máte zatím jen jedinou asistentku, přesto v senátu nemůžete mít žádné úlevy. Jak moc to ovlivňuje Vaši práci? Měl jste asistentku anebo asistenta také u Městského soudu v Praze?

Dobrý asistent samozřejmě soudce, a to na kterémkoliv stupni soudní soustavy, odbřemení tak, aby se mohl soustředit na kvalitu

samotného rozhodování nebo vedení řízení. Dlouhá léta jsem měl na prvním stupni velmi šikovnou asistentku. Dnes je z ní zkušená soudkyně. Nyní, po „asistentské pauze“ u odvolacího soudu, se těším ze spolupráce s čerstvou absolventkou právnické fakulty, která k Nejvyššímu soudu nastoupila teprve 1. února letošního roku. Doufám, že se mi i s její pomocí podaří ještě o něco více zrychlit rozhodování.

Vaší rodině jste před malou chvílí poděkoval za to, že i díky ní můžete pracovat u Nejvyššího soudu v Brně. Co nám o svých blízkých můžete ještě prozradit?

Manželka pracuje na ústředí jednoho velkého obchodního řetězce. Děti jsou ještě malé, syn navštěvuje první a dcera druhou třídu základní školy a i když nám dělají radost, tak je to někdy doma „šrumec“ (smích).

K publikování jste nám poskytl soukromé fotografie z dovolených. Kam nejraději s rodinou jezdíte?

V létě jezdíme celá rodina užívat slunce a odpočívat většinou do Turecka k moři a nebylo tomu jinak ani v loni. V zimě, teď když už obě děti dobře lyžují, navštěvujeme Alpy a rádi jezdíme i do českých středisek, když je zrovna sníh.

Děkuji Vám za rozhovor.

Ptal se Petr Tomíček

PROFESOR PAVEL ŠÁMAL BYL JMENOVÁN SOUDCEM ÚSTAVNÍHO SOUDU, V POLOVINĚ FUNKČNÍHO OBDOBÍ TAK SKONČIL VE FUNKCI PŘEDSEDY NEJVYŠŠÍHO SOUDU

Prof. JUDr. Pavel Šámal, Ph.D., byl 20. února 2020 jmenován na Pražském hradě soudcem Ústavního soudu. Od tohoto okamžiku už není soudcem Nejvyššího soudu ani jeho předsedou. Stalo se tak pět let a jeden měsíc po jmenování Pavla Šámala předsedou Nejvyššího soudu, tedy takřka přesně v polovině jeho funkčního období. Pavel Šámal rovněž předsedal velkému senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu.

V čele Nejvyššího soudu stojí nyní místopředseda JUDr. Roman Fiala. Také funkční období místopředsedy Nejvyššího soudu je desetileté, Roman Fiala působí na tomto postu od 1. ledna 2011. Prezident republiky Miloš Zeman se opakovaně vyjádřil k obsazení funkce předsedy Nejvyššího soudu tak, že bude vybírat mezi několika kandidáty, přičemž s každým z nich se chce osobně setkat.

Pavel Šámal po svém příchodu na Ústavní soud působí v senátu s profesory Janem Filipem a Josefem Fialou. Svým příchodem zkompletoval Ústavní soud, kde nyní rozhoduje plný počet 15 soudců. Zároveň Ústavní soud s jeho příchodem získal vedle profesora Jaroslava Fenyka dalšího uznávaného specialistu na trestní právo.

NÁVŠTĚVA PŘEDSEDY NEJVYŠŠÍHO SOUDU NIZOZEMSKA V ČESKÉ REPUBLICĚ

Maarten Feteris (vlevo) a Kees Streefkerk za jednacím stolem v zasedací místnosti předsedy Nejvyššího soudu.

Ve dnech 4. až 6. února 2020 byl Nejvyšší soud spolu s dalšími institucemi poctěn vzácnou návštěvou, kterou představovala delegace předsedy Nejvyššího soudu Nizozemska Maartena Feterise a jeho místopředsedy Keese Streefkerka. Jednalo se o setkání coby součást průběžného prohlubování spolupráce mezi evropskými vrcholnými soudními institucemi.

Setkání nabídlo v první řadě příležitost pro debatu o organizačních aspektech činnosti obou soudů, stejně jako výměnu zkušeností z jejich každodenního fungování. Stranou nezůstaly ani konkrétnější otázky, jež jsou u uvedených soudních institucí na pořadu dne, včetně vybraných věcí, které byly před nimi řešeny a jež měly nezanedbatelný společenský či mediální dopad, jako je např. role soudů v souvislosti s ochranou klimatu či použití operativně pátracích prostředků v trestním řízení.

Lze podotknout, že udržování spolupráce Nejvyššího soudu s Nejvyšším soudem Nizozemska má praktický vliv na naši běžnou práci a rozhodovací praxi, neboť oba soudy se na sebe obrací jak např. ve věcech individuálních konzultací v rámci skupiny právních komparatistů, tak na úrovni Sítě předsedů Nejvyšších soudů členských států Evropské unie. Platforma vytvořená pro rychlou a neformální výměnu informací mezi právníky těchto vrcholných soudů umožňuje získat pohled cizích právních úprav na nejrůznější právní problémy. Skupina právních komparatistů, včetně nizozemských kolegů, se tak kupříkladu v poslední době věnovala otázce přeshraničního vymáhání dluhu či vztahu pracovního práva a internetových platforem typu Uber. Samotná Síť předsedů se pak orientuje na koncepční záležitosti soudnictví, jako jsou otázky spojené s nezávislostí justice, filtračními mechanismy na soudech či vztahy mezi nejvyššími a ústavními soudy.

Během své návštěvy se delegaci naskytlá příležitost setkat se nejen se zástupci Nejvyššího soudu v čele s jeho tehdejšími předsedou Pavlem Šámalem, místopředsedou Romanem Fialou či předsedy trestního kolegia Františkem Púrym a občanskoprávního a obchodního kolegia Janem Eliášem, jakož i s dalšími soudci Nejvyššího soudu. Nizozemští zástupci zavítali rovněž na Ústavní soud a Nejvyšší správní soud, a měli tak možnost seznámit se s fungováním vrcholného soudnictví v České republice v širším kontextu.

Zástupci nizozemského Nejvyššího soudu se již v den příjezdu 4. února do Brna zúčastnili pracovní večeře, na kterou hosty pozval Pavel Šámal a kde se naskytlá příležitost k úvodním neformálním debatám. Druhého dne již navázali oficiálním programem v sídle Nejvyššího soudu. Mezi zásadní body programu patřila témata jako správa justice se zvláštním důrazem na fungování nizozemské Rady pro správu soudnictví, spolupráce s evropskými soudy, zejména Evropským soudem pro lidská práva a Soudním dvorem Evropské unie;

Přípomínkou návštěvy Maartena Feterise a Keese Streefkerka budou i slavnostní zápisy do návštěvní knihy Nejvyššího soudu.

nezanedbatelným tématem, na něž se setkání rovněž zaměřilo, byly dílčí cesty, jež mohou vést justici k posilování důvěry veřejnosti v ní. V další části programu se hosté posléze účastnili přijetí na Ústavním soudě a Nejvyšším správním soudě.

Nejvyšší soud České republiky ve své rozhodovací praxi aktivně pracuje i s nizozemským právem a soudci občanskoprávního a obchodního kolegia tak měli možnost zejména s nizozemským místopředsedou Streefkerkem, který působí v oblasti civilního práva, svá rozhodnutí prodiskutovat. Následující den pak pracovní program pokračoval v Praze, kde se hosté zúčastnili dalších individuálních jednání se soudci Nejvyššího soudu a za doprovodu svých hostitelů kromě jiného i prohlídky Pražského Hradu a Katedrály sv. Víta.

Předseda Maarten Feteris stojí v čele vrcholné soudní instituce v nizozemském soudním systému, který sestává z Nejvyššího soudu, čtyř soudů odvolacích a 11 soudů prvního stupně. Na rozdíl od České republiky v Nizozemsku není zřízen zvlášť Ústavní soud, a ústavnost norem posuzují při své činnosti všechny soudy. Nejvyšší soud má sídlo v Haagu, kde se nachází většina hlavních institucí Nizozemska, od dubna 2016 již v nově otevřené soudní budově.

Obdobně jako u nás je hlavním úkolem Nejvyššího soudu rozhodovat o mimořádných opravných prostředcích – dovoláních – proti rozsudkům, usnesením či nařízením vydaným nižšími soudy, a to na návrh účastníka původního řízení, nebo, v případě, že v dané věci existuje zájem na sjednocování aplikace práva či rozvoji práva, nejvyšším státním zástupcem. Rozhoduje však mimo jiné i o předběžných otázkách podaných nižšími soudy.

Pokud se jedná o jeho složení, sestává z předsedy, nejvýše sedmi místopředsedů, maximálně 30 soudců plus nejvýše 15 zvláštních soudců; a rovněž generálních advokátů (zde se jedná o osoby, které vypracovávají stanoviska jako podklady pro rozhodování soudů) a dalších pracovníků, kteří jejich činnost podporují, ať již po stránce odborné či administrativní. Aktuálně zde nyní působí 32 soudců. Konkrétně jde o předsedu, šest místopředsedů, 25 řadových soudců. Soudci jsou tam obdobně jako v České republice jmenováni doživotně, a to s povinným odchodem do důchodu v 70 letech. Stran dalšího odborného personálu na Nejvyšším soudě Nizozemska působí asistenti – na jeden civilní senát tři až čtyři – a dále 35 vědeckých pracovníků. Asistent tam plní podobnou roli jako u Nejvyššího soudu České republiky, tedy provádí rešerši judikatury, sbírá analytický materiál, apod.

Společná fotografie zástupců obou jednajících stran, vedení Nejvyššího soudu ČR a Nejvyššího soudu Nizozemska.

Oproti české praxi je z hlediska procesního zajímavé, že projednávaná věc je po (případném) ústním jednání nejprve přidělena generálnímu advokátovi a jeho asistentům. Až po vypracování stanoviska generálního advokáta dostanou spis soudci, kteří vynášejí konečná rozhodnutí. Stanoviska generálních advokátů jsou publikována a soudci Nejvyššího soudu následována v přibližně 85 % věcí.

Z hlediska časového rozvržení řízení je pak zajímavé i to, že trvá v průměru jeden rok, přičemž soud dopředu stanoví harmonogram postupu. Přibližně šest měsíců spis poté studují vědeckí pracovníci, tři měsíce je v rukou generálního advokáta a tři měsíce u soudce. Pro specifické případy zde samozřejmě existuje možnost zrychleného procesu.

V kontrastu s činností našeho Nejvyššího soudu není bez zajímavosti, že od roku 2012 nově vyřizuje Nejvyšší soud Nizozemska taktéž předběžné otázky, které mohou být podávány soudy nižších stupňů. Takovéto řízení má v jistém smyslu obdobnou podobu jako řízení o předběžné otázce před Soudním dvorem Evropské unie. Právní názor obsažený v odpovědi je pro předkládající nižší soud závazný, nikoliv však pro Nejvyšší soud. Pro ilustraci je možné uvést, že v roce 2018 se takto jednalo již o 11 věcí.

Jak bylo uvedeno, součástí pracovních jednání bylo vedle jiného i uvedení účastníků do aktuální rozhodovací praxe obou soudů, pokud se jedná o vybrané zásadní či mediálně známé věci. V tomto kontextu jistě stojí za pozornost především věc URGENDA, jež předeštlá otázka spojené s klimatickými žalobami, což je problematika, která se již stala aktuální ve více evropských státech. Po věcné stránce se jednalo o otázku klimatických změn v souvislosti s požadavky, které jsou mezinárodními dohodami na jednotlivé státy kladeny při snaze o snižování emisí skleníkových plynů.

Nizozemský případ je z právního hlediska zajímavý mimo jiné z důvodu, že se jedná o přelomové posouzení s odkazem na porušení lidských práv stanovených v Úmluvě a jejich napojení na hrozbu klimatické změny. Konečný rozsudek Nejvyššího soudu Nizozemska potvrdil rozhodnutí nižších soudů, kterými bylo Nizozemsku jako státu nařízeno, aby do konce roku 2020 snížilo emise skleníkových plynů o 25 %.

Atmosféra jednání v zasedací místnosti předsedy Nejvyššího soudu.

Hlavní důvody, které Nejvyšší soud vedly k odmítnutí dovolání, se týkaly nebezpečí klimatických změn, ochrany lidských práv na základě Evropské úmluvy o lidských právech a odpovědnosti státu při řešení globálního problému klimatických změn. Své rozhodnutí založil zejména na Rámcové úmluvě o změně klimatu a na právních povinnostech Nizozemska jako státu chránit život a blaho svých občanů ve smyslu Evropské úmluvy o lidských právech.

Podle Nejvyššího soudu totiž existuje mezi vědci a v rámci mezinárodního společenství široký konsenzus na tom, že je v případech rozvinutých zemí potřeba snížení emise skleníkových plynů o nejméně 25 % do konce roku 2020. Nejvyšší soud dále poukázal na pozitivní závazky Nizozemska chránit život a soukromý život svých občanů ve smyslu čl. 2 a čl. 8 Evropské úmluvy o lidských právech, tedy povinnost Nizozemska aktivně přijímat opatření k ochraně těchto práv. Tyto závazky se přitom podle soudu týkají i environmentálních rizik, která mohou, ač v dlouhodobém horizontu, ohrožovat velkou skupinu osob či populaci jako celek. Ačkoliv články 2 a 8 Úmluvy nesmějí vést k tomu, že státu bude uloženo nepřiměřené (či nemožné) břemeno, tato ustanovení ukládají státu povinnost přijmout opatření, která jsou vhodná k odvrácení hrozícího nebezpečí.

Podle článku 13 Úmluvy musí navíc vnitrostátní právo nabízet účinný právní prostředek nápravy proti porušení nebo bezprostřednímu porušení práv, která jsou zaručena Úmluvou. To podle Nejvyššího soudu znamená, že vnitrostátní soudy musí být schopny poskytovat účinnou právní ochranu i v těchto věcech. Nejvyšší soud dále připomněl, že Nizozemsko je smluvní stranou Rámcové úmluvy o změně klimatu, jež je založena na předpokladu, že všechny země musí přijmout opatření k předcházení změně klimatu v souladu se svými konkrétními povinnostmi a možnostmi.

Cíl Nizozemska byl postupně pro rok 2020 snížen na 20 %. Podle Nejvyššího soudu však stát nevysvětlil, že – a z jakého důvodu – je snížení emisí o 20 % v roce 2020 považováno za odpovědné a v kontextu Evropské unie dostatečné, na rozdíl od cíle v podobě 25 až 40% snížení, jež je v mezinárodním měřítku široce podporováno a považováno za nezbytné. Stejně tak nizozemský stát neposkytl důvod, jímž by bylo možné podepřít i nižší snížení emisí skleníkových plynů pro rok 2020, neboť by i nadále vedlo ke splnění konečného cíle přijatého Nizozemskem pro následující časové horizonty.

Uvedený případ rezonoval evropskou odbornou veřejností i s ohledem na to, že obdobné otázky jsou nadále aktuální i v dalších evropských státech.

PRÁVNÍK ROKU 2019: SOUDCI NEJVYŠŠÍHO SOUDU SI NIKDY V MINULOSTI NEODNESLI TOLIK CEN

Vyhlášení již 15. ročníku uznávané odborné soutěže Právník roku přineslo v pátek 31. ledna v brněnském Bobycentru soudcům Nejvyššího soudu hned tři prestižní ocenění. Snad nikdy v minulosti Nejvyšší soud v jednom roce tolik ocenění nezískal. Srovnání s předchozími ročníky ale není nijak jednoduché, třeba proto, že se průběžně měnil počet vyhlášených kategorií, anebo je zcela jistě neporovnatelné ocenění v kterékoli z kategorií s uvedením do právnické síně slávy coby ceněním za celoživotní dílo.

Předseda senátu trestního kolegia, kterému je v souvislosti s prací u Mezinárodního trestního soudu v Haagu (ICC) od března roku 2013 dočasně pozastaven výkon funkce soudce Nejvyššího soudu, JUDr. Robert Fremr se stal Právníkem roku v kategorii Trestní právo. Je třeba připomenout, že JUDr. Robert Fremr je v současnosti prvním místopředsdou Mezinárodního trestního soudu.

Předseda senátu občanskoprávního a obchodního kolegia JUDr. Lubomír Ptáček, Ph.D., se stal vítězem kategorie Rodinné právo, přestože to není jeho jediná specializace. Je dobré si připomenout, že je aktuálně například také prezidentem Evropské asociace soudců pracovních soudů (EALCJ), už řadu let působí jako styčný soudce Haagské sítě soudců, vybudované na základě Haagské úmluvy o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí.

Předseda trestního kolegia JUDr. František Púry, Ph.D., poté, co loni převzal titul Právník roku 2018 v kategorii Trestní právo, letos získal cenu Václava Mandáka za nejlepší článek publikovaný v roce 2019 v odborném měsíčníku Bulletin advokacie. Byl totiž spolu s doc. JUDr. Pavlem Matesem, CSc., spoluautorem článku pod názvem „Zákaz nucení k sebeobviňování“.

Společná skupinová fotografie většiny oceněných osobností justice.

Závěrečná rekapitulace úspěchů soudců Nejvyššího soudu v patnáctileté historii soutěže Právník roku

Už v roce 2008 byl titulem Právník roku v kategorii Trestní právo oceněn bývalý dlouholetý předseda senátu trestního kolegia, a v období leden 2015 až únor 2020 předseda Nejvyššího soudu, prof. JUDr. Pavel Šámal, Ph.D. O čtyři roky později získal cenu v oboru Insolvenční právo také předseda senátu občanskoprávního a obchodního kolegia JUDr. Zdeněk Krčmář. Hned třikrát se stali soudci Nejvyššího soudu držiteli titulu v kategorii Občanské právo. V roce 2014 to byl předseda senátu občanskoprávního a obchodního kolegia JUDr. Petr Vojtek, v roce 2015 místopředseda Nejvyššího soudu JUDr. Roman Fiala a za rok 2017 získal cenu tehdejší předseda senátu občanskoprávního a obchodního kolegia JUDr. Zdeněk Novotný.

Mezi významnými osobnostmi, které za svůj dlouholetý přínos pro české právo vstoupily do právnické Síně slávy, byli v minulosti bývalý předseda Nejvyššího soudu JUDr. Otakar Motejl, bývalá předsedkyně Nejvyššího soudu JUDr. Iva Brožová a bývalá předsedkyně senátu občanskoprávního a obchodního kolegia doc. JUDr. Ivana Štenglová. Držitelkou ocenění Právník roku je také bývalá předsedkyně Nejvyššího soudu JUDr. Eliška Wagnerová, Ph.D., a to především v souvislosti se svým pozdějším působením u Ústavního soudu, za které byla oceněna v kategorii Občanská a lidská práva a právo ústavní.

ŽADATELÉ O INFORMACI ČASTO OPAKUJÍ STEJNÉ CHYBY, ZBYTEČNĚ TAK VYŘÍZENÍ SVÝCH ŽÁDOSTÍ KOMPLIKUJÍ A ZPOMALUJÍ

Mgr. Václav Vlček, jeden ze spoluautorů článku, pracuje u Nejvyššího soudu jako poradce pro otázky zákona č. 106/1999 Sb.

V jednom z předchozích čísel AEQUITAS jsme se věnovali agendě vyřizování žádostí podle zákona o svobodném přístupu k informacím, tzv. stošestky (zák. č. 106/1999 Sb.). Téma jsme úplně nevyčerpali, přinesli jsme prozatím hlavně statistická data. Proto jsme předpokládali, že se k této problematice ještě vrátíme, a nabídneme především těm, kdo o podání žádosti na Nejvyšší soud uvažují, užitečné rady. Následující článek se tak věnuje typově nejčastěji podávaným žádostem, chybám, kterých se žadatelé dopouštějí, a seznámí čtenáře s ustálenou praxí, kterou povinný subjekt – Nejvyšší soud v daných vzorových případech uplatňuje.

Mezi nejčastěji podávané žádosti spadají takové, ve kterých se žadatelé domáhají textu některého z rozhodnutí Nejvyššího soudu. Je překvapivé, že mnozí z nich stále nevědí o tom, jak snadné je po zadání příslušné spisové značky řízení vyhledání rozhodnutí v databázi Rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu, do které je možné vstoupit na homepage internetových stránek Nejvyššího soudu www.nsoud.cz. Nejvíce tato neznalost překvapí u některých advokátů. V databázi přitom Nejvyšší soud zveřejňuje veškerá rozhodnutí z dovolacích řízení na obou svých kolegiích už zhruba od poloviny roku 2002. Ano, nelze tam dohledat rozhodnutí nejnovější, zpravidla z posledního čtvrt roku (viz vysvětlení níže), ale i přesto si dá řada žadatelů spíše tu práci, že sepíše a podá na Nejvyšší soud žádost o informaci dříve, než by se do databáze podívala. Tito žadatelé přitom znají spisovou značku řízení, takže po jejím zadání do příslušné tabulky, což zabere maximálně několik desítek vteřin, by měli informaci hned. Dobrovolně však takový postup nahradí čekáním na vyřízení žádosti o informaci ze strany Nejvyššího soudu, které trvá zpravidla několik dnů. Mnozí žadatelé, kteří o existence databázi vědí, nejsou obeznámeni s možností rozšířeného vyhledávání, např. formou fulltextového pátrání po zadaných příhodně zvolených heslech. Pokud zájem o konkrétní rozhodnutí Nejvyššího soudu vzešel kupříkladu z novinového článku, v němž bylo rozhodnutí citováno, je možné právě tuto citaci využít pro fulltextové vyhledávání.

Pořadač se spisy v agendě informačního zákona. Takto jsou konkrétně uchovány spisy z roku 2017. Skartační lhůta je v této agendě stanovena na dobu 5 let.

I když žadatelům není spisová značka řízení u Nejvyššího soudu známa, pokud disponují spisovými značkami řízení u soudů nižších instancí, mohou si spolehlivě dohledat spisovou značku věci u Nejvyššího soudu ve veřejné aplikaci Infosoud. Nejvyšší soud má samozřejmě také informační kancelář, kde po telefonu referentky spisovou značku řízení obvykle rovněž sdělí (podrobnosti viz dále v části, kde píšeme o výpisu řízení, lustraci v databázi).

Je pravdou, že v případech žádostí o novější judikáty, popř. naopak judikáty starší, než z roku 2002, je žádost podle zákona č. 106/1999 Sb., na místě. U více než poloviny podaných žádostí ale dochází k další zbytečné komplikaci. A to za situace, kdy žadatel v textu žádosti uvede jen spisovou značku, pod kterou bylo rozhodnutí vydáno, popř. datum vydání usnesení anebo rozsudku, avšak z neznalosti už nedodá další velmi podstatný detail – že mu postačí anonymizovaná (anebo pseudonymizovaná) verze rozhodnutí.

Agenda vyřizování žádostí podle informačního zákona nelpí na formalitách, avšak anonymizace poskytnutých rozhodnutí je nezbytná. „Opomenout“ do žádosti uvést, že požadované rozhodnutí stačí poskytnout bez osobních údajů účastníků anebo stran řízení, znamená, že povinný subjekt musí vydat rozhodnutí podle § 15 odst. 1 zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, tedy rozhodnout o částečném odmítnutí poskytnout informace obsahující osobní údaje. To může následně představovat jistou komplikaci v doručování. Žadatelé nejčastěji oslovují Nejvyšší soud e-mailem. Poskytuje-li jim povinný subjekt celou informaci formou sdělení informace anebo odkazem na místo, kde je informace dostupná pomocí dálkového přístupu, pak může s pisatelem taktéž komunikovat (odpovídat mu) e-mailem. To neplatí za situace, kdy povinný subjekt vydává rozhodnutí. Rozhodnutí o odmítnutí (části) žádosti nemůže Nejvyšší soud zaslat na žadatelem uvedenou e-mailovou adresu, protože podle § 19 odst. 3 zákona č. 500/2004, správní řád, může správní orgán doručovat písemnosti na elektronickou adresu účastníka řízení, pokud to nevyklučuje zákon nebo povaha věci. Podle § 72 odst. 1 správního řádu musí povinný subjekt doručit rozhodnutí do vlastních rukou, což v případě doručení na elektronickou adresu není zajištěno, s výjimkou takových žádostí, které by obsahovaly uznávaný elektronický podpis ve smyslu zákona č. 297/2016 Sb., o službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce. „Obyčejná“ elektronická adresa je zpravidla vyhovující, jak bylo už výše řečeno, v případech poskytnutí informace, kdy informační zákon klade na povinný subjekt v doručovací fázi méně formálních povinností, avšak nemůže bez jistých pochybností obstát při postupu, který vychází z § 15 informačního zákona, neboť povinný subjekt odesláním písemného vyhotovení rozhodnutí na „běžnou elektronickou adresu“ není schopen hodnověrně prokázat okamžik doručení. Ten je pak zcela zásadní pro posuzování lhůty k uplatnění opravných prostředků.

Žadatel tedy opomenutím „detailu“, že mu postačí pouze anonymizovaná (pseudonymizovaná) kopie požadovaného rozhodnutí, vystaví povinný subjekt situaci, kdy musí Nejvyšší soud vydat správní rozhodnutí, částečně žádost odmítnout, a spolu s ním zpravidla zaslat požadovaný pseudonymizovaný judikát pouze v tištěné podobě. (Tedy, nedisponuje-li žadatel datovou schránkou anebo e-mailovou adresou s uznávaným elektronickým podpisem.) Odeslání tištěné informace klasickou poštou je přirozeně mnohem pomalejší, v případě žadatelů – studentů, kteří pobývají na koleji a jezdí domů jen na víkendy, je pak také problematické si doporučený dopis vůbec vyzvednout. O studentech, kteří dlouhodobě studují v zahraničí, třeba v rámci programu Erasmus, snad ani nemluvě.

Mnozí žadatelé logicky předpokládají, že si kromě žádosti o rozhodnutí Nejvyššího soudu mohou požádat na stejném místě rovněž o poskytnutí rozhodnutí soudů nižších instancí, která následně k dovolacímu řízení vedla. Nejvyšší soud má však zpravidla k dispozici dovoláním napadená rozhodnutí nižších soudních instancí pouze v plné, tedy neanonymizované verzi. Tuto verzi obsahující osobní údaje účastníků řízení ale nemůže povinný subjekt poskytnout. V působnosti Nejvyššího soudu není vytvářet anonymizované verze „cizích rozhodnutí“, tudíž nelze v daném případě žadateli poskytnout ani verzi anonymizovanou, Nejvyšším soudem „speciálně vytvořenou“ pro potřeby žadatele. Nejvyšší soud anonymizuje, či spíše pseudonymizuje, v souladu s předpisy chránícími osobní údaje, toliko rozhodnutí svých senátů. Zásady pseudonymizace rozhodnutí Nejvyššího soudu jsou pak v rámci povinného subjektu detailně provedeny v § 15 Kancelářského řádu Nejvyššího soudu, který nabyl účinnosti dne 1. 2. 2019. Odkaz na platné znění Kancelářského řádu Nejvyššího soudu je zde:

[http://www.n soud.cz/judikatura/ns_web.nsf/0/04E264DF3DC9B79EC12583940038A067/\\$file/Kancel%C3%A1%C5%99sk%C3%BD%20a%20spisov%C3%BD%20%C5%99%C3%A1d.pdf](http://www.n soud.cz/judikatura/ns_web.nsf/0/04E264DF3DC9B79EC12583940038A067/$file/Kancel%C3%A1%C5%99sk%C3%BD%20a%20spisov%C3%BD%20%C5%99%C3%A1d.pdf)

Nejvyšší soud proto vždy v takových případech (žádá-li žadatel rozhodnutí nižšího soudu, kterým Nejvyšší soud nedisponuje v anonymizované podobě) doporučuje, aby se žadatel s novou žádostí obrátil přímo na jednotlivé soudy, které rozhodnutí vydaly. Tyto soudy svá anonymizovaná rozhodnutí běžně poskytují, byť většinou po zaplacení úhrady. Žadatelé tak bez problému mohou své nároky uplatnit u jiného povinného subjektu.

Dalšími častými dotazy, v daném případě spíše požadavky, jsou žádosti, které směřují k rešerši judikatury. Typicky se domáhají

Aktuálně nejčastěji citovaná komentářová literatura k informačnímu zákonu.

většinou advokáti, zástupci dalších právnických profesí anebo studenti souborů rozhodnutí, která vydal v minulosti Nejvyšší soud k určité problematice, často ke konkrétnímu právnímu předpisu, ustanovení zákona. Nejvyšší soud v takových případech vždy, snad jen s výjimkou, že uvedenou rešerši v rámci jiné své činnosti už někdo ze soudců nebo zaměstnanců soudců vypracoval, žádosti odmítá. Konkrétně vydává rozhodnutí, které aplikuje § 2 odst. 4 informačního zákona, vztahuje se k požadavku na vytvoření nové informace, kterou vypracování odborné rešerše judikatury jistě je. Toto rozhodnutí zároveň Nejvyšší soud doplňuje také konstatováním, že žadatelé mají dostatečný rozsáhlý zdroj a také nástroj (rozšířený vyhledávač, mj. s možností fulltextového vyhledávání podle hesel i označení právních předpisů), aby si potřebnou rešerši provedli sami ve výše už zmiňované databázi Rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu na stránkách www.nsoud.cz.

Na tomto místě je jistě dobré doplnit informaci o tom, kdy se jednotlivá rozhodnutí do databáze na webu vkládají. Na internetových stránkách Nejvyššího soudu jsou pseudonymizovaná rozhodnutí zveřejňována obvykle ve lhůtě 60 dnů po tzv. odškrtnutí věci v interním Informačním systému Nejvyššího soudu, tedy přibližně dva měsíce poté, co Nejvyšší soud odeslal své rozhodnutí, včetně odůvodnění a celého procesního spisu, k soudu (zpravidla) první instance s tím, aby tento prvoinstanční soud řádně rozhodnutí dovolacího soudu doručil všem účastníkům řízení. Předpokládá se, že 60 dnů je dostatečná doba k tomu, aby bylo rozhodnutí Nejvyššího soudu všem řádně doručeno. Pokud prvoinstanční soud zašle k Nejvyššímu soudu kopie potvrzení o doručení rozhodnutí (doručenek), které prokazují doručení rozhodnutí všem účastníkům (stranám) řízení dříve, než za 60 dní, pak je možné takové rozhodnutí na webových stránkách zpřístupnit veřejnosti i před vypršením tohoto časového úseku. Důležité je v té souvislosti zdůraznit, že Nejvyšší soud neinformuje veřejnost (obecně jakékoliv třetí nezainteresované osoby) o výsledku dovolacího řízení, dokud nemá potvrzeno řádné doručení rozhodnutí všem účastníkům či stranám řízení, anebo pokud už neuplynulo určených 60 dnů od odškrtnutí věci v soudní databázi. Pokud potřebuje kdokoli zjistit, kterým dnem započala běžet lhůta 60 dnů pro zveřejnění rozhodnutí na webu Nejvyššího soudu, může mu k tomu posloužit výše zmiňovaná databáze Infosoud, která obsahuje údaj o datu vypravení (vrácení) spisu z Nejvyššího soudu.

Zcela na závěr je k tématu žádostí o rešerše příhodné zmínit poněkud odlišnou praxi vyřizování podobných žádostí Nejvyšším správním soudem. Ten rovněž za žadatele rešerši nevypracuje, avšak nevydává rozhodnutí o odmítnutí žádosti, protože za poskytnutou informaci už považuje odkaz na kompletní databázi svých judikátů, tedy obdobný zdroj, který nabízí i Nejvyšší soud jako „radu pro odmítnuté žadatele“. Nejvyšší správní soud se přitom odvolává na § 4a odst. 3 informačního zákona, který – volně interpretováno – umožňuje povinným subjektům poskytnout informaci ve formě a tvaru, v jakých touto informací disponují, pokud zpracování informace do formy požadované žadatelem představuje pro povinný subjekt nepřiměřenou zátěž. Nejvyšší soud připouští, že i to je jedno z řešení, byť informace je ve skutečnosti poskytnutá/neposkytnutá, proto raději „na rovinu“ bude i nadále žadateli takové žádosti odmítat. Protože se v popisovaném případě jedná o postup orgánu prvního stupně povinného subjektu – Nejvyššího správního soudu, není pro Nejvyšší soud, na rozdíl od judikátů vydávaných Nejvyšším správním soudem jako nejvyšší autoritou správního soudnictví, takový postup závazný.

Poměrně široký okruh žadatelů se na Nejvyšší soud obrací s žádostí o lustraci, tzn. výpis řízení, která se vztahují k jejich osobě. Je zřejmé, že poskytnutí takového výpisu řízení, je-li lustrovanou právníká osoba, nic nebrání. Pokud žádá o výpis řízení fyzická osoba, je třeba postupovat obezřetněji. Jestliže žádá o lustraci své osoby, Nejvyšší soud jí vyhoví, avšak, aby měl jistotu, že se za žadatele nevydává nikdo jiný, odesílá informaci doporučeně buď na adresu bydliště, do datové schránky anebo do e-mailu s ověřeným elektronickým podpisem žadatele. V žádném případě se žadatel této informace nedočká formou odeslání na běžný, neverifikovaný, e-mail. Požaduje-li žadatel lustrat jinou osobu, i kdyby to byl například člověk, se kterým žije ve společné domácnosti, Nejvyšší soud takové žádosti v režimu informačního zákona odmítá. Jedinou výjimkou je, pokud žadatel předloží plnou moc k zastupování, kterou mu lustrovaná osoba udělila.

Specifické, ale poměrně časté, jsou v daném případě žádosti o výpis řízení anebo o sdělení stavu konkrétního řízení, které podávají v souvislosti s publikováním informací o veřejně činných osobách novináři. Povinný subjekt by obecně měl informace tohoto typu o veřejně činných osobách poskytovat, neboť je to ve veřejném zájmu. Běžně tak potvrzuje například médiím, že „už dorazilo“ dovolání v konkrétním medializovaném případě, apod. I zde ale platí, že každá žádost má svá individuální specifika a veřejný zájem je potřeba doložit, náležitě se vypořádat s tím, proč byly v případě dané fyzické osoby osobní údaje poskytnuty. Připraveno odůvodnit poskytnutí takové informace by mělo být oddělené styku s veřejností Nejvyššího soudu samozřejmě také v případě, kdy ji poskytuje jako odpověď na běžný novinářský dotaz, který nebyl formálně podán jako žádost o informaci podle zákona č. 106/1999 Sb.

Stále častěji se objevují také žádosti, kdy pisatelé chtějí „vylustrvat“, zda je u Nejvyššího soudu vedeno nějaké řízení, ve kterém by figurovala konkrétní nemovitost, nejčastěji parcela označená parcelním číslem anebo dům s číslem popisným. Bohužel, takovou

informaci nelze dohledat, teoreticky snad jen fyzickou kontrolou desítek tisíc papírově vedených spisů k jednotlivým dovolacím řízením, což je naprosto nereálné. Nejvyšší soud totiž nevede speciální seznamy nemovitostí, které byly anebo jsou předmětem jakéhokoliv řízení rozhodovaného jeho senáty. Nemá bohužel ani možnost, jak požadované informace získat ze své databáze jednoduchým zadáním označení (např. parcelního čísla nebo čísla popisného) předmětné nemovitosti. Informační systém Nejvyššího soudu sleduje a přesně vyhodnocuje jen konkrétně zadané statistické údaje podle parametrů, které jsou do něj předem naprogramovány. Jedná se především o údaje, jejichž sledování si vyžaduje běžná denní činnost soudu. Zadání parametrů pro jakékoli další sledování, ze kterého by měl tento systém generovat nové přehledy či statistiky, je technicky velice náročným a finančně nákladným procesem. Navíc by se zde musela zpětně veškerá data ze zmíněných desítek tisíc spisů ručně zadat. Informační systém Nejvyššího soudu tak eviduje v případě řízení, kde by se mohlo, a to i v teoretické rovině, rozhodovat o nemovitých věcech, pouze údaje o účastnících, doplněné o zjednodušené označení předmětu řízení. Jedná se např. o následující typy předmětu řízení: „O zaplacení“, „O nahrazení projevu vůle“, „O zrušení a vypořádání podílového spoluvlastnictví k nemovitostem“, „O určení vlastnického práva“, „O náhradu škody“, „O určení absolutní neplatnosti právního jednání“, „O vyklizení nemovitosti“, „O určení neplatnosti výpovědi smlouvy o nájmu“, „O zřízení služebnosti“, „O určení neplatnosti zástavního práva“, atd.

Posledním typem žádostí o informace, u kterého se dnes zastavíme, jsou žádosti účastníků (stran) řízení, kteří jsou nespokojeni s tím, jak soudci Nejvyššího soudu rozhodli v jejich věci, a domáhají se prostřednictvím informačního zákona dalšího „dovysvětlení“, proč se tak stalo, popřípadě dokonce navrhuji v rámci žádosti podle informačního zákona provést určité úkony, nejčastěji přezkum ze strany vedení Nejvyššího soudu, apod. Takové žádosti Nejvyšší soud rovněž odmítá plně v souladu s § 2 odst. 4 informačního zákona, a to zpravidla jako požadavek na názor povinného subjektu nebo požadavek na vytvoření nové informace.

Obecně je dobré připomenout, jak je vlastně v režimu informačního zákona definována „informace“. Podle § 3 odst. 3 informačního zákona *„informací se pro účely tohoto zákona rozumí jakýkoliv obsah nebo jeho část v jakémkoliv podobě, zaznamenaný na jakémkoliv nosiči, zejména obsah písemného záznamu na listině, záznamu uloženého v elektronické podobě, nebo záznamu zvukového, obrazového nebo audiovizuálního.“*

Dále se k tomu v komentářové literatuře uvádí: (srovnej Jelínková, J., Tuháček, M.: Zákon o svobodném přístupu k informacím. Praktický komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, 284 s., Str. 24) *„Ustanovení § 2 odst. 4 informačního zákona je úzce spjato s definicí informace v § 3 odst. 3 informačního zákona, tj. že jde o obsah zaznamenaný na nějakém nosiči, neboli s principem, že povinnost poskytovat informace míří do minulosti, tj. vůči skutečnostem, které již nastaly a trvají (nebo podle názoru žadatele nastat měly či mohly).“*

Povinný subjekt – Nejvyšší soud v případě, kdy pro odmítnutí žádosti použije ustanovení § 2 odst. 4 informačního zákona, často současně konstatuje, že účelem této výluky je určitá míra ochrany povinných subjektů před nutností vytvářet nové informace (odpovědi na názor) jen pro účely zpracování odpovědi na žádost (srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 4. 2012, č. j. 4 As 37/2011-93, či rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 11. 2013, č. j. 8 As 9/2013-30). Zcela jasně pak zní důvodová zpráva k zákonu č. 61/2006 Sb., kterým se vedle jiných zákonů změnil také zákon č. 106/1999 Sb.: *„Povinný subjekt je povinen poskytovat pouze ty informace, které se vztahují k jeho působnosti, a které má nebo by měl mít k dispozici. Naopak režim zákona o svobodném přístupu k informacím nestanovuje povinnost nové informace vytvářet či vyjadřovat názory povinného subjektu k určité problematice. Toto ustanovení nemá v žádném případě sloužit k nepřiměřenému zužování práva na informace, má pouze zamezit žádostem o informace mimo sféru zákona – zvláště časté jsou v této souvislosti žádosti o právní analýzy, hodnocení či zpracování smluv a podání – k vypracovávání takových materiálů nemůže být povinný subjekt nucen na základě své informační povinnosti, neboť taková úprava by byla zcela proti původnímu smyslu tohoto institutu.“*

No, a pokud v rámci žádosti podané podle informačního zákona požaduje pisatel jakýsi přezkum rozhodnutí Nejvyššího soudu jeho předsedou, nejedná se jen o to, že tím zcela popírá výše citovanou definici pojmu „informace“, ale také se žadatel zcela mylí v tom, jaké jsou kompetence předsedy, obecně vedení Nejvyššího soudu, ve vztahu k soudcovské nezávislosti jednotlivých senátů. Předsedovi Nejvyššího soudu, popř. jeho místopředsedovi, totiž nepřisluší, aby se jakkoliv vyjadřoval k probíhajícím soudním řízením, o kterých rozhoduje či rozhodoval Nejvyšší soud. Nemůže se vyjadřovat ani k řízením, která jsou doposud projednávána u soudů nižších instancí a je možné, že se formou dovolání v budoucnu dostanou i k senátům Nejvyššího soudu. Předseda Nejvyššího soudu je orgánem státní správy soudů. Primárním úkolem státní správy soudů přitom je vytvářet soudům podmínky k řádnému výkonu soudnictví, zejména po stránce personální, organizační, hospodářské, finanční a výchovné (srov. § 118 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích). Správa soudů je od vlastní jurisdikce přísně oddělena, neboť výkon státní správy soudů nesmí zasahovat do principu nezávislosti soudů

VÝROČNÍ ZPRÁVA

Nejvyššího soudu podle § 18 odst. 1 zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „informační zákon“), o činnosti Nejvyššího soudu v oblasti poskytování informací v roce 2019

Nejvyšší soud jako povinný subjekt podle § 2 odst. 1 zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů, zveřejňuje v souladu s § 18 odst. 1 informačního zákona tuto **Výroční zprávu za rok 2019**:

Nejvyšší soud obdržel v období od 1. 1. do 31. 12. 2019 celkem 202 písemných žádostí o poskytnutí informace podle informačního zákona. Z toho bylo 174 žádostí od fyzických a 28 žádostí od právnických osob. Oproti roku 2018 tak předmětná agenda zaznamenala nárůst o 23 % (38 žádostí).

Ve 3 případech vzal žadatel svoji žádost zpět. U 3 žádostí žadatelé nereagovali na výzvu ze strany povinného subjektu k upřesnění původního textu žádosti, proto byly následně, po uplynutí zákonné lhůty, tyto žádosti odmítnuty. U 3 žádostí žadatelé nereagovali na výzvu ze strany povinného subjektu k doplnění žádosti o povinné údaje o žadateli, proto byly tyto žádosti, po uplynutí stanovené lhůty, odloženy.

Celkem byly tedy zaslány informace, popř. rozhodnutí o odmítnutí či částečném odmítnutí

Povinné subjekty mají povinnost nejpozději do 1. března zveřejnit výroční zprávu o činnosti v agendě poskytování informací za předešlý rok. Fotografie ukazuje úvodní pasáže poslední vypracované výroční zprávy, celá zpráva je pak k dispozici na webových stránkách Nejvyššího soudu www.nsoud.cz v sekci „Pro veřejnost a média“.

(srov. § 118 odst. 2 zákona č. 6/2002 Sb. a zejména čl. 81 a 82 Ústavy České republiky). Podle čl. 82 odst. 1 věta druhá Ústavy České republiky nesmí nikdo ohrožovat nestrannost soudce při výkonu jeho funkce. S tím souvisí i nepřipustnost toho, aby se předseda Nejvyššího soudu vyjadřoval k řízením, o kterých v rámci své nezávislé rozhodovací činnosti rozhodují jednotlivé senáty Nejvyššího soudu. V této souvislosti je třeba také doplnit, že jedním z předpokladů soudcovské nezávislosti je i podle Evropského soudu pro lidská práva také nezávislost na předsedovi soudu, u kterého daný soudce působí. Podle Evropského soudu pro lidská práva je pro vnitřní soudní nezávislost nezbytné, aby soudci nebyli vystaveni pokynům či tlaku ze strany ostatních soudců nebo osob zastávajících u soudu správní funkci, například předsedy soudu nebo předsedy soudního oddělení – srov. § 86 rozsudku ze dne 22. 12. 2009 ve věci Parlov-Tkalčić proti Chorvatsku (stížnost č. 24810/06) nebo § 137 rozsudku ze dne 6. 10. 2011 ve věci Agrokomplex proti Ukrajině (stížnost č. 23465/03). Obdobně též česká odborná literatura uvádí, že nezávislost a nestrannost soudce musí být chráněna i před samotnou soudní mocí, resp. před jinými soudci a zejména soudními funkcionáři (srov. LANGÁŠEK, Tomáš. Čl. 82. Nezávislost, nestrannost a kárná odpovědnost soudců. In: RYCHETSKÝ, Pavel a kol. Ústava České republiky. Zákon o bezpečnosti České republiky. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2015, s. 786.).

Co uvést závěrem? Nejvyšší soud jakožto povinný subjekt musí podle § 20 odst. 4 písm. a) informačního zákona postupovat v souladu s § 2 odst. 4 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, tedy dbát o to, aby při rozhodování skutkově shodných nebo podobných případů nevznikaly nedůvodné rozdíly. Článek, který popisoval způsob vyřizování nejčastěji podávaných typů žádostí o informace u Nejvyššího soudu, se pokusil o prezentaci některých vybraných postupů oddělení styku s veřejností, které žádosti vyřizuje, tak aby vyhověl principu předvídatelnosti práva. Je samozřejmé, že každé řízení k žádostem o poskytnutí informace má svá individuální specifika. Avšak pokud jsou mnohé žádosti ve svém základu takřka shodné, nelze ze zaběhnuté praxe vybočit. Je zcela na žadateli, jakým způsobem se rozhodne Nejvyšší soud oslovit, agenda vyřizování žádostí podle informačního zákona je ovšem někdy mylně považována za recept na všechno. Z mnoha oborů lidské činnosti však víme, že takové recepty neexistují.

Připravili: Mgr. Petr Tomíček, Mgr. Václav Vlček

AEQUITAS

INTERNETOVÝ ČTVRTLETNÍK NEJVYŠŠÍHO SOUDU

Tištěná Ročenka Nejvyššího soudu 2019 vyšla letos už v polovině března. Měli jsme to v plánu, chtěli jsme být výrazně rychlejší, než v uplynulých letech. Jen krátce jsme pochybovali o tom, zda se to podaří. Rekapitulovat předchozí kalendářní rok, se všemi statistikami a výkazy, následně vše přeložit také do angličtiny, graficky zpracovat a nakonec nalézt v rámci poptávkového řízení šikovnou tiskárnu za příznivou cenu, to je řada úkolů, které na sebe musí navazovat, přičemž každý další krok lze podniknout až poté, co je hotova předchozí práce. Ročenka opět v úvodu představuje Nejvyšší soud a úkoly, kterými je ze zákona pověřen. Dále čtenáře seznamuje s vedením soudu v daném roce, s jeho soudci. Krátce se představují jednotlivá kolegia, prezentují statistiky z jejich rozhodovací činnosti a nejdůležitější judikáty. Následuje přehled činnosti jednotlivých oddělení Nejvyššího soudu, přehled uskutečněných jednání na mezinárodní úrovni, včetně připomenutí loňské úspěšné mezinárodní konference, kterou Nejvyšší soud uspořádal společně s Ústavně-právním výborem Senátu Parlamentu ČR. Co je pro Ročenku 2019 zcela specifické, je rekapitulace mnohaleté práce, která vedla 1. října k otevření nově zbudovaného prodlouženého křídla budovy Nejvyššího soudu. Elektronická verze Ročenky je v českém i anglickém jazyce přístupná také na webových stránkách soudu.

ČTVRTLETNÍK NEJVYŠŠÍHO SOUDU - 1/2020

Verze: elektronická, formát PDF

Redakce: Mgr. Petr Tomíček – vedoucí redaktor, Mgr. Aleš Pavel, Bc. Monika Němcová

Fotografie: Ing. Jiří Sláma, Mgr. Petr Tomíček, archiv Nejvyššího soudu, soukromý archiv JUDr. Davida Vláčila, archiv Advokátní komory ČR – Igor Zehl, Fotoarchiv KPR – Hana Brožková

Redakční rada:

JUDr. Roman Fiala, JUDr. Jan Eliáš, Ph.D., JUDr. František Púry, Ph.D.

Grafické zpracování: Dominik Martin

Registrace: AEQUITAS ISSN 2570-572